

Warszawa, 20-06-2024 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

WZF.7043.159.2024.GK/TO

Pan

Władysław Kosiniak-Kamysz

Wiceprezes Rady Ministrów

Minister Obrony Narodowej

Szanowny Panie Premierze,

uprzejmie informuję, że w dniach 25 – 26 kwietnia br. pracownicy Wydziału ds. Żołnierzy i Funkcjonariuszy, Biura RPO przeprowadzili wizytację Jednostki Wojskowej Komandosów w Lublińcu (JWK). Rozmowy z Dowódcą jednostki oraz żołnierzami dotyczyły przestrzegania praw i wolności żołnierzy, a także warunków szkolenia i pełnienia służby. W trakcie rozmów z żołnierzami pojawiły się problemy, które poddaję Panu Premierowi pod rozwagę.

Na wstępie należy zwrócić uwagę na istniejący w JWK **program reintegracji** adresowany do żołnierzy i weteranów, którzy ulegli wypadkom, odnieśli kontuzje podczas służby lub uczestniczyli w traumatycznych zdarzeniach.

Celem komplementarnych działań jest szybki powrót do pełnej formy fizycznej i psychicznej żołnierzy. Programem tym - prowadzonym przez lekarza, psychologa i rehabilitantów – objęci są wszyscy potrzebujący a w ciągu roku wykonywanych jest kilka tysięcy zabiegów. Istniejąca obok jednostki Fundacja „Wspieram cicho i

skutecznie” obejmuje opieką ok. 150 weteranów, przeznaczając na ten cel ok. 10 tys. zł miesięcznie.

Problem opieki psychologicznej nad żołnierzami, w związku z odnotowywaniem symptomów nabycia zespołu stresu pourazowego (PTSD) był już wielokrotnie sygnalizowany przez Rzecznika Praw Obywatelskich¹. Ograniczenia systemu diagnozowania i leczenia skutków PTSD prowadzą często do negatywnych zachowań zarówno w służbie, jak i w domach rodzinnych. Ujawnienie nabycia zespołu stresu pourazowego rodzi obawę żołnierzy przed skierowaniem na wojskową komisję lekarską. W rezultacie komisja lekarska może wydać orzeczenie o nieprzydatności do czynnej służby wojskowej. Zagrożenie to prowadzi bezpośrednio do ukrywania objawów stresu, nieporozumień i agresji w rodzinach czy trudności w przystosowaniu się do dalszej służby wojskowej.

Być może rozwiązaniem tego kryzysu zaufania jest właśnie holistyczne podejście do żołnierza, a doświadczenia programu reintegracji pomogą w przyszłości stworzyć podobne programy w innych jednostkach wojskowych.

Ponadto z rozmów z żołnierzami wynika, że znaczący wpływ na decyzje o przejściu żołnierzy na emeryturę – podobnie jak w innych jednostkach – ma chęć otrzymania odprawy mieszkaniowej, którą zwykle przeznaczają na spłatę rosnących kredytów. Duża grupa odchodzących żołnierzy deklaruje chęć powrotu do służby, w czym przeszkadza dwunastomiesięczny okres karencji. Postulowane jest znaczne skrócenie tego okresu. Inną metodą zapełnienia luki po 150 żołnierzach, którzy odeszli ostatnio w stan spoczynku - jest ich powrót do JWK w charakterze żołnierza rezerwy aktywnej, pełniącego służbę 5 dni w tygodniu. Niektórzy żołnierze JWK korzystają aktualnie z tej formy pełnienia czynnej służby wojskowej, choć faktycznym celem jest powrót do zawodowej służby wojskowej. W tym kontekście Zainteresowani wskazali, że okres użytkowania sortów mundurowych dla żołnierzy rezerwy aktywnej wynosi 6 lat. Rozwiązanie takie - być może - jest zasadne, gdy żołnierz aktywnej rezerwy pełni służbę dwa razy w tygodniu, jednak nie przystaje już do służby pełnionej w pełnym wymiarze tj. pięć razy w tygodniu. Proponuje się powiązanie okresu zużywalności umundurowania z okresem faktycznie pełnionej służby w aktywnej rezerwie.

---

¹ <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/co-z-pomoca-dla-weteranow-wojskowych-rpo-pyta-mon-o-system-opieki-psychologicznej>, <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/rpo-czy-pomoc-psychologiczna-dla-weteranow-misji-wojskowych-poza-polska-jest-wystarczajaca>

Do przeszkolenia w JWK przyjęto grupę żołnierzy DZSW, którzy przeszli specjalny system weryfikacji i spełnili wymogi obowiązujące w wojskach powietrzno-desantowych. Część z nich zamierza pozostać żołnierzami zawodowymi, co pozwoliłoby na złagodzenie luki powstałej po odejściu w ostatnim czasie na emeryturę dużej liczby żołnierzy.

Szeregowi zawodowi sygnalizowali brak czytelnej ścieżki rozwoju zawodowego (kariery), pomimo długiej wysługi (10-15 lat). Uważają takie rozwiązanie za niesprawiedliwe, szczególnie, że w ostatnim czasie na wyższe od nich stopnie awansowały nawet psy służbowe. Zgłosili również uwagi do istniejącej praktyki, iż żołnierz posiadający urlop zaległy nie może otrzymać urlopu nagrodowego. Postulowali także częstsze rozpatrywanie wniosków przez komisję socjalną – minimum raz na kwartał.

Podoficerowie zawodowi zgłosili propozycję, aby informacje o nastrojach sporządzane były przez mężów zaufania i przekazywane bezpośrednio do dziekana, co spowoduje ich zdaniem większy obiektywizm przedstawianej sytuacji. Zaproponowano także, by dowódca jednostki miał możliwość rozdysponowania etatów, co obecnie wymaga akceptacji dowództwa w Krakowie, a nawet MON. Negatywnie oceniono obowiązującą zasadę powiązania stopnia wojskowego ze stanowiskiem, co niekiedy uniemożliwia awans w stopniu. Zasygnalizowano również obciążenie niektórych żołnierzy dodatkowymi obowiązkami np. ratownika medycznego, czy prowadzącego strzelania, które utrudniają realizację zasadniczych obowiązków służbowych .

- Oficerowie zaproponowali złagodzenie rygorów dotyczących zabezpieczenia medycznego (2 ratowników) na ćwiczeniach/strzelnicy, bowiem, w ich ocenie, w trakcie zajęć wystarczy jeden ratownik medyczny. Z relacji rozmówców wynika, że w armiach sojuszniczych (np. w Finlandii) nie ma aż takich obostrzeń, a braki etatowe powodują że wojsko nie trenuje z taką intensywnością, z jaką mogłoby to robić przy poluzowaniu tego wymogu zabezpieczenia medycznego.

Dodatkowo istniejące wysokie rygory dotyczące strzelnic i obiektów szkoleniowych znajdujących się na terenach leśnych powodują, że to leśnicy określają poziom wilgotności ściółki, co w przypadku ustalenia, iż jest ona zbyt sucha – skutkuje odwołaniem planowanych zajęć. Zgłoszono propozycję, aby wyłączyć tereny leśne z obiektami wojskowymi z jurysdykcji lasów państwowych, a ochronę przeciwpożarową powierzyć wojskowej straży pożarnej znajdującej się na wyposażeniu Jednostki Wojskowej Komandosów.

Zasygnalizowano też, że awans na wyższy stopień oficerski wiąże się z koniecznością przejścia na rok do dowództwa. Zwrócono również uwagę, że oficerowie nie otrzymują dodatku za opiniowanie, który przysługuje jedynie szeregowym i podoficerom.

Żołnierze podnieśli, że wojskowe planowanie finansowe ma miejsce na dwa lata naprzód. Niestety nie przewidziano, że w jego trakcie nastąpi 100% wzrost kosztów środków bojowych, co aktualnie dla jednostki wojskowej oznacza 50% mniej wyposażenia.

Żołnierze zwracali także uwagę, że opieką stomatologiczną objęci są jedynie żołnierze (26 B) lądowych działań specjalnych, leczeni przez lekarza na kontrakcie. Z uwagi na specyfikę realizowanych przez komandosów działań (wysokie skoki spadochronowe) postuluje się objęcie taką opieką wszystkich żołnierzy, a przynajmniej zespołów bojowych.

Problemy zgłaszane dowództwu JWK przez pracowników wojska.

Stanowisko związków zawodowych pracowników RON:

- niezadowolenie i frustracja ze względu na niskie wynagrodzenie;
- wysokość wynagrodzenia nieadekwatna do liczby wykonywanych obowiązków;
- rosnące dysproporcje wynagrodzeń pracowników RON do grup pracowniczych zatrudnionych w państwowej sferze budżetowej.

Przeprowadzono także wizytację **Klubu JWK**, w trakcie której przedstawiono szerokie spectrum prowadzonych tam zajęć. Niestety budynek klubu jest zalewany podczas intensywnych deszczy po niewłaściwie przeprowadzonym remoncie pokrycia dachu (brak izolacji), co powoduje niszczenie więźby dachowej, zalewanie niższych kondygnacji i powstawanie grzyba. Doraźne remonty jedynie chwilowo maskują powstające zacieki. Także piwnice wykorzystywane m.in. jako pracownie malarskie są zawilgocone i wymagają pilnych prac remontowych. W przeciwnym wypadku degradacja reprezentacyjnego budynku JWK będzie postępować, narażając zdrowie żołnierzy, ich bliskich, a przede wszystkim pracowników Klubu.

Przedstawiając uwagi zgłoszone przedstawicielom Rzecznika Praw Obywatelskich podczas wizytacji, będę wdzięczny za ich zbadanie oraz przedstawienie stanowiska Pana Premiera w tym zakresie.

Z wyrazami szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/